

Відгук
Голова
Вченої
Ради
Фізіко-математичних наук
13.05.2024 р.
спеціалізованої
ради ФФ 26.133.066
Л.С. Хоружий

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.066
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
доктору педагогічних наук, професору,
завідувачу кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Людмилі ХОРУЖІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

Литвин Оксани Степанівни, кандидата фізико-математичних наук, старшого наукового співробітника, декана Факультету інформаційних технологій та математики, доцента кафедри математики і фізики Київського столичного університету імені Бориса Грінченка на дисертацію **Тютюнник Анастасії Володимирівни «Методика візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти»**, подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

1. Актуальність дисертаційного дослідження.

В умовах реформування та модернізації вищої освіти постає питання розробки ефективних механізмів вимірювання результативності роботи викладачів, як ключових суб'єктів освітнього процесу. У міру того, як суспільство все більше трансформується під впливом цифровізації, зростає необхідність у прозорому та доступному представленні інформації про діяльність викладачів закладів вищої освіти. Традиційні підходи до оцінки діяльності викладачів часто мають формальний характер та не дозволяють комплексно проаналізувати досягнуті результати. Використання візуалізації дозволяє відстежувати та аналізувати результати діяльності викладачів, їхню продуктивність, розвиток, взаємодію зі здобувачами освіти.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідних тем Науково-дослідної лабораторії цифровізації освіти Київського столичного університету імені

Бориса Грінченка: «Розвиток відкритого освітнього інформаційного середовища університету для забезпечення якості освіти» (реєстраційний номер № 0116U003995, термін виконання: 04.2016-04.2022); «Проектування екосистеми відкритого університету в умовах цифрової трансформації суспільства» (реєстраційний номер № 0123U102794, термін виконання: 05.2023-05.2028), та відповідно до індивідуального плану аспіранта Київського університету імені Бориса Грінченка, затвердженого Вченою радою Факультету інформаційних технологій та управління (протокол № 8 від 21 жовтня 2020). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 29 жовтня 2020).

2. Наукова новизна результатів дисертації (теоретичних та/або експериментальних).

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що *вперше*: обґрунтовано та визначено змістове наповнення поняття «методичний супровід візуалізації результатів діяльності викладачів»; систематизовано типи й інструменти для візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти за їхніми ключовими напрямками діяльності (навчальна, наукова, міжнародна, методична, організаційна, соціально-гуманітарна, професійний розвиток); визначено критерії та показники оцінювання ефективності візуалізації результатів діяльності, а саме чіткість та зрозумілість (відсутність складної термінології, використання інтуїтивно простих та зрозумілих графічних зображень), актуальність (узгодження з освітніми та інституційними цілями), інтерактивність (наявність інтерактивних елементів: опції деталізації, фільтри), точність (перевірка використовуваних даних та перевірка їх на помилки й розбіжності у їх представленні), своєчасність (постійне оновлення інформації відповідно до заданих критеріїв), можливість порівняння (наявність показників для порівняння даних для контекстуального аналізу), дієвість (визначення конкретних сфер діяльності, що потребують удосконалення), зручність використання (сумісність з різними пристроями та розмірами екранів, наявність інструкцій для розуміння та навігації представлених візуалізацій), етичні аспекти (дотримання правил захисту даних), зворотний зв'язок та вдосконалення

(опитування та вдосконалення на основі пропозицій і потреб); розроблено і науково обґрунтовано методичний супровід візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти; визначено та експериментально перевірено ефективність методичного супроводу візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти.

Крім того, в результаті дослідження дисертанткою *уточнено* сутність поняття «візуалізація результатів діяльності» та *розвинуто* теоретико-методичні основи впровадження інструментів візуалізації для моніторингу, аналізу результатів діяльності викладачів з метою їх професійного зростання, саморозвитку та забезпечення якості вищої освіти.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертації Тютюнник Анастасії Володимирівни вирізняється визначенням змістового наповнення поняття «методичний супровід візуалізації результатів діяльності викладачів», як багатокомпонентного процесу, який включає професійне зростання викладачів закладів вищої освіти, їх самооцінку через визначення оптимальних засобів, форм, методів створення і використання інструментів візуалізації для ефективного представлення результатів власної діяльності, уточненням поняття «візуалізація результатів діяльності», обґрунтуванням методичного супроводу візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що:

- створено каталог інструментів із розподілом за групами (інструменти бізнес аналітики, бібліотеки інтерактивних діаграм, інфографіки для візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти за їхніми ключовими напрямками діяльності);
- обґрунтовано та впроваджено методичний супровід візуалізації результатів діяльності викладачів, в ході якого:
 - сформовано колекцію плагінів у системі е-навчання для візуалізації результатів діяльності викладачів;
 - розроблено зразки визначених типів візуалізації результатів діяльності викладачів за ключовими напрямками та методичні рекомендації їх використання;

- розроблено діагностичний інструментарій для визначення ефективності методичного супроводу візуалізації результатів діяльності викладачів;
- розроблено навчально-методичний відкритий комплекс «Візуалізація результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти»;
- розроблено програму підвищення кваліфікації для викладачів «Візуалізація результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти».

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Тютюнник Анастасія Володимирівна виконала поставлені дослідницькі завдання на достатньому науково-методологічному рівні. Здобувачкою чітко обґрунтовані основні наукові положення й методологічні позиції дослідження, визначені об'єкт, предмет, мета та завдання, що вирішуються на кожному етапі дослідження. Методи дослідження відповідають поставленим завданням й критеріям валідності та надійності. Науково-методична обґрунтованість результатів дослідження підтверджується дотриманням базових вимог до його організації, використанням валідних діагностичних методик, адекватних меті та завданням дослідження, тривалістю експерименту, поєднанням кількісної обробки й якісного аналізу даних.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Надійність та достовірність результатів дослідження забезпечувались адекватним методологічним і теоретичним обґрунтуванням основних положень дисертації, системним та послідовним використанням комплексу методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), що відповідають меті, завданням, об'єкту, предмету дослідження, якісним та кількісним аналізом отриманих даних.

Представлений текст дисертації свідчить про те, що здобувачка володіє методологією наукової діяльності та демонструє практичне застосування набутих навичок. Отже, дисертантка здобула компетенції, необхідні для рівня доктора філософії.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Апробація отриманих результатів дослідження здійснена у процесі виступів і обговорень на науково-методичних, науково-практичних конференціях та заходах: міжнародних: DHW 2021: Digital Humanities Workshop (грудень 2021) та ICTERI – International Conference on ICT in Education, Research, and Industrial Applications (вересень 2023); всеукраїнських: VIII Всеукраїнській конференції молодих дослідників (Київський університет імені Бориса Грінченка – травень, 2021), науково-практичному вебінарі «Цифровий профіль викладача університету в умовах трансформації освіти» (Київський університет імені Бориса Грінченка – травень, 2023). Результати дослідження протягом 2020-2023 рр. обговорювались на засіданнях науково-дослідної лабораторії цифровізації освіти, кафедри комп'ютерних наук Факультету інформаційних технологій та математики Київського університету імені Бориса.

Отримані наукові результати дисертації представлено в 14 публікаціях автора, із них: 6 статей (з них 4 у співавторстві) у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 2 статті (у співавторстві) у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science Core Collection та 6 публікацій (з них 5 у співавторстві), у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертація Тютюнник Анастасії Володимирівни «Методика візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти» складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних позначень і скорочень, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (283 найменувань) та додатків. Загальні висновки відповідають поставленим в дисертації завданням, обґрунтовані отриманими в результаті проведеного експерименту даними. Матеріали, подані у додатках, сприяють повноті сприймання основного тексту.

Ключовими результатами дослідження Тютюнник А.В. є:

– за результатами аналізу видів діяльності науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти (навчальна діяльність, методична робота, наукова діяльність, міжнародна діяльність, організаційна діяльність, соціально-гуманітарна діяльність та професійний розвиток) систематизовано типи та інструменти візуалізації для представлення результатів їх діяльності;

– визначено і розроблено критерії та показники оцінювання ефективності візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти (10 критеріїв та 13 показників), визначено найбільш значущі: «Використання інтуїтивно простих та зрозумілих графічних зображень», «Наявність показників для порівняння даних для контекстуального аналізу», «Наявність інтерактивних елементів: опції деталізації, фільтри тощо», «Виділення ключових показників ефективності»;

– на основі критеріїв та показників оцінювання ефективності візуалізації результатів діяльності викладачів, з врахуванням їх значущості обґрунтовано та розроблено методичний супровід візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти, розроблено діагностичний інструментарій визначення рівнів обізнаності викладачів щодо інструментів та основних принципів створення ефективної візуалізації показників їхньої діяльності;

– розроблено навчально-методичний відкритий комплекс «Візуалізація результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти» для методичного супроводу викладачів при створенні ефективних візуалізацій, експериментально перевірено ефективність такого супроводу.

Дисертація представляє собою наукову працю, в якій висвітлено авторські ідеї та розробки, які дозволили виконати завдання дослідження в повному обсязі.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

На підставі вивчення тексту дисертації й наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату.

Усі використані здобувачкою у тексті дисертації свої наукові праці без покликання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації. З аналізу тексту дисертації рецензентом вбачається дотримання здобувачкою вимог академічної доброчесності в повному обсязі.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію, вважаємо за необхідне звернути увагу на таке:

1. У роботі термін «візуалізація» використовується в різних контекстах (візуалізація даних, візуалізація результатів діяльності, інфографіка), які часто не розмежовуються здобувачкою, що ускладнює сприйняття тексту.

2. Серед інструментів діагностики рівня обізнаності викладача із можливостями візуалізації в навчально-методичному комплексі «Візуалізація результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти» переважають такі, за якими можна оцінити рівень їх теоретичних знань. Оцінка ж практичних навичок передбачена лише під час виконання практичних робіт. Тому доцільно ввести до переліку завдань вхідного і вихідного оцінювання слухачів курсу такі, щоб перевіряли їх практичні навички і вміння створювати ефективні візуалізації різних типів.

3. Дисертанткою на с. 150, 168 наводяться зразки практичних робіт навчально-методичного відкритого комплексу. На нашу думку доцільно було б (можливо, в додатках) навести кілька прикладів розроблених викладачами продуктів.

4. У дисертації подекуди натрапляємо на окремі стилістичні та технічні огріхи. Однак, висловлені зауваження не мають вирішального значення і не знижують теоретичної і практичної цінності проведеного дослідження.

10. Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

В процесі роботи над темою дисертації здобувачка набула необхідних теоретичних знань, відповідних умінь, навичок, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей самостійного дослідника, необхідних для доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

11. Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Дисертація «Методика візуалізації результатів діяльності викладачів закладів вищої освіти» за змістом, структурою та оформленням відповідає вимогам спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а її авторка – Тютюнник Анастасія Володимирівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент,
кандидат фізико-математичних наук,
старший науковий співробітник,
декан Факультету інформаційних
технологій та математики,
доцент кафедри математики і фізики
Факультету інформаційних
технологій та математики
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Оксана ЛИТВИН

